

Thema's ECB, DNB & AFM toezicht – Banken

De speerpunten van de Europese Centrale Bank zijn ieder geval relevant voor significante banken.

Aandachtspunt	Uitwerking
ECB & AFM: Kredietrisico	<p>Kredietrisico blijft in 2019 een belangrijke toezichtsprioriteit. Hoewel er voortgang is geboekt met de vermindering van de aantallen NPLs (non-performing loans) in het eurogebied, beoordeelt de ECB het huidige totaal aan NPL's naar internationale maatstaven nog altijd als hoog. Het ECB-Bankentoezicht zal zich ook in 2019 richten op de omvang van de NPLs en voortbouwen op het werk dat al is gedaan door met de betrokken instellingen te overleggen over de formulering van bankspecifieke toezichtsverwachtingen. Beoogd wordt verdere vooruitgang te boeken bij het verlagen van uit het verleden stammende risico's en op de middellange termijn voor bestaande en nieuwe NPLs adequate dekkingsniveaus te bereiken. Concreet zal ECB-Bankentoezicht in 2019: (i) opvolging geven aan de NPL-Guidance (en addendum); en (ii) per bank specifieke toezichtsverwachtingen bepalen.</p> <p>Verder zal ECB-Bankentoezicht de kwaliteit van de kredietacceptatiecriteria van de banken beoordelen, met speciale aandacht voor nieuwe kredieten. Onder meer de acceptatienormen worden onderzocht. Deze werkzaamheden kunnen leiden tot op specifieke banken gerichte maatregelen. Daarnaast wordt de kwaliteit van risicoposities in bepaalde categorieën activa onderzocht door middel van inspecties ter plaatse naar bijvoorbeeld kredieten voor commercieel vastgoed en woningen, en hefboomfinanciering.</p> <p>Concreet zal ECB-Bankentoezicht: (i) de kwaliteit van kredietacceptatiecriteria beoordelen (met name bij nieuwe kredieten); en (ii) inspecties ter plaatse verrichten aan risicoposities in vastgoed en hefboomfinancieringen.</p> <p>De AFM neemt maatregelen indien blijkt dat kredietaanbieders te weinig doen om overkreditering te voorkomen. Daarnaast stimuleert de AFM dat leningen qua vorm, looptijd en hoogte passend zijn.</p>
ECB: Handelsrisico en waardering van activa	<p>ECB-Bankentoezicht zet de toezichtsdialoog met significante instellingen voort om te beoordelen in hoeverre zij zijn voorbereid zijn op de voorziene fundamentele herziening van de regels voor het handelsboek (FRTB – Fundamental Review of the Trading Book). Doel van de dialoog is ervoor te zorgen dat de banken voldoende voorbereid zijn op de FRTB. Er is tevens een aantal inspecties ter plaatse gepland met speciale nadruk op aspecten van handels- en marktrisico. De JSTs kunnen bij geselecteerde banken vooraf een 'diepe duik' uitvoeren, zodat ze de inspecties ter plaatse op relevante risicogebieden kunnen toesnijden.</p> <p>Concreet zal ECB-Bankentoezicht: (i) dialoog met banken voeren over hun voorbereiding voor de voorziene FRTB-regels; en (ii) inspecties ter plaatse uitvoeren naar aspecten van handels- en marktrisico.</p>
ECB, DNB & AFM: Brexit Vervolg Brexit	<p>De uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie moet in maart 2019 plaatsvinden en een goede voorbereiding van de banken daarop heeft ook in 2019 voor het ECB-Bankentoezicht hoge prioriteit. Om te garanderen dat de brexitplannen van de banken aan de toezichtsverwachtingen voldoen, zal de ECB de tenuitvoerlegging van deze plannen nauwlettend volgen. De uitkomsten van de politieke onderhandelingen en het besluit over het al dan niet instellen van een overgangperiode zullen waarschijnlijk van invloed zijn op deze werkzaamheden.</p>

DNB voegt hieraan toe dat zij verwacht van onder toezicht staande instellingen dat zij de voor hen relevante risico's in kaart brengen en beheersen, zodat ook bij een harde Brexit de continuïteit van de dienstverlening niet in gevaar komt en de instellingen geen materiële risico's lopen. Hiervan zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn als problemen optreden met de beheersing van de derivatenportefeuille, of als derivatentransacties niet meer gecleared kunnen worden via een centrale tegenpartij (CCP) in het Verenigd Koninkrijk. Op dit laatste onderwerp heeft de Europese Commissie recent aangekondigd om – op basis van een tijdelijke equivalentieverklaring – een overgangsregime te creëren voor het clearen van derivaten via CCPs in het VK in het geval van een harde Brexit. Er bestaat echter op dit moment nog onzekerheid over de precieze vormgeving en timing van dit equivalentiebesluit bij een harde Brexit. Ook indien wel een akkoord over de uittreding van het Verenigd Koninkrijk wordt gesloten, zullen instellingen zich in 2019 moeten blijven voorbereiden op een veranderend financieel landschap post-Brexit: ook een geleidelijke overgang naar een nieuwe relatie met het Verenigd Koninkrijk zal gepaard gaan met fricties en aanpassingskosten.

De AFM bereidt zichzelf, ondertoezichtstaande ondernemingen en consumenten zo goed mogelijk voor op de gevolgen van Brexit. Dit doet de AFM in samenwerking met de ESMA en Europese collega-toezichthouders.

**ECB & DNB:
Risicobeheer**

Op het gebied van het risicobeheer wordt een groot aantal werkzaamheden verricht in het kader van het dagelijks toezicht, bijvoorbeeld de beoordeling van de governance en processen van banken. Er wordt met name aan de volgende vier initiatieven aandacht besteed.

Ad 1) De gerichte toetsing van interne modellen (targeted review of internal models – TRIM) wordt in 2019 voortgezet met als hoofddoel de vermindering van ongewenste variabiliteit in de risico gewogen activa en bevestiging van de toereikendheid van goedgekeurde interne modellen die banken in het kader van de Pijler 1-vereisten hanteren. Het ECB-Bankentoezicht is van plan om de inspecties ter plaatse in het kader van de TRIM in 2019 voort te zetten en zich daarbij vooral te concentreren op de modellen die worden gebruikt om het kredietrisico ten aanzien van (middel)grote bedrijven en instanties en ten aanzien van de gespecialiseerde kredietverlening te beoordelen. Hierbij wordt het merendeel van de onderzoeken uitgevoerd door NCAs, zoals DNB.

Concreet zal het ECB-Bankentoezicht: (i) de interactie met banken op dit punt voortzetten; (ii) haar inspecties ter plaatse afronden; en (iii) de ECB-gids voor interne modellen afronden.

Ad 2) De ECB-gidsen voor het ICAAP en het ILAAP zijn na een intensieve dialoog met de banken afgerond en komen vanaf 2019 voor gebruik beschikbaar. Ook het werk aan verbetering van de transparantie ten aanzien van de samenstelling van de Pijler 2-vereisten per risico gaat door.

Ad 3) Het ECB-Bankentoezicht zal ook dit jaar de IT- en cyberrisico's die de banken lopen, beoordelen en een aantal inspecties ter plaatse houden, gericht op met IT-risico's verband houdende onderwerpen. Bovendien moeten significante instellingen eventuele significante cyberincidenten aan de ECB (blijven) melden.

Ad 4) Net als in 2017 zal de door het ECB-Bankentoezicht gehouden stresstest in 2019 een thematische focus hebben. De stresstest van 2019 beoogt de bestendigheid van banken tegen liquiditeitsschokken te toetsen. De uitkomsten van de stresstest bij de afzonderlijke banken worden gebruikt bij de SREP-beoordeling.

<p>DNB: Governance</p>	<p>In haar toezichtpraktijk ervaart DNB dat de Internal Governance en Risk Management bij veel banken verbetering behoeft. DNB acht een betere inrichting en werking van de governance en het risicobeheer bij banken noodzakelijk. DNB gaat hier meer aandacht besteden in de SREP en stelt dit aan de orde in reguliere toezichtgesprekken. DNB zal bovendien bij een aantal banken onderzoek doen naar het functioneren van het interne toezicht, met de nadruk op de rol als countervailing power.</p>
<p>DNB: Exposures op opkomende markten</p>	<p>Opkomende markten staan naar het oordeel van DNB onder druk. Nederlandse banken met grote exposures op deze economieën zijn potentieel kwetsbaar. DNB heeft uit voorzorg banken vorig jaar al gevraagd om extra kapitaalbuffers aan te houden. Dit blijft gehandhaafd zolang het nodig is. Daarnaast overweegt DNB banken om aanvullende informatie te vragen en zodra die informatie daar aanleiding toe geeft, zal DNB aandringen op extra beheersmaatregelen.</p>
<p>DNB & AFM: Hypotheken</p>	<p>Bij verschillende banken ziet DNB een versoepeling van de leningsvoorwaarden voor hypothecair krediet. Daarnaast richten banken zich op nieuwe marktsegmenten zoals leningen aan ZZP'ers en buy-to-let-hypotheken. DNB vindt het van belang dat banken de kredietrisico's die hieruit voortvloeien goed blijven beheersen. Deze ontwikkelingen zullen om die reden worden meegenomen in de stresstest die DNB in 2019 zal uitvoeren. Een deel van de huishoudens met een aflossingsvrije hypotheek loopt het risico dat het zijn schuld niet kan aflossen of herfinancieren wanneer de hypotheek afloopt of bij pensionering. DNB wil dat kredietverstrekkers dit risico inzichtelijk maken, beheersen en hun klanten actief benaderen en wijzen op hun toekomstige verplichtingen en mogelijkheden. DNB geeft aan nauw samen te zullen werken met de AFM en de ECB om vanuit hun verschillende verantwoordelijkheden kredietverstrekkers aan te zetten tot actie en de prudentiële risico's beter in beeld te brengen en te monitoren.</p> <p>De AFM spoort hypotheekaanbieders aan om consumenten met een aflossingsvrije hypotheek actie te laten ondernemen om financiële problemen in de toekomst te voorkomen.</p>
<p>DNB & AFM: Verandervermogen</p>	<p>DNB merkt op dat het speelveld voor banken in hoog tempo verandert. Nieuwe partijen betreden de markt, mede gedreven door veranderende regelgeving, zoals PSD2, en technologische innovaties. Dit kan potentieel grote gevolgen hebben voor het bedrijfsmodel van banken. Dit vraagt om voldoende verandervermogen bij banken om in te spelen op ontwikkelingen die op hen afkomen. In 2019 zal DNB de implicaties van de belangrijkste ontwikkelingen voor bedrijfsmodellen en de toekomstige rol van banken onderzoeken. De AFM doet onderzoek naar robo-advies bij andere producten, zoals hypotheken, pensioenproducten en arbeidsongeschiktheidsverzekering. Daarnaast gaat de AFM door met de ontwikkeling van de aanpak voor crypto's en ICO's. De AFM beoordeelt in samenwerking met DNB en met buitenlandse toezichthouders welke wetgeving nodig is. De AFM signaleert ook het risico dat financiële ondernemingen producten op een manier aanbieden waarbij het belang van de klant niet voorop staat.</p>
<p>DNB & AFM: Integriteitstoezicht</p> <p>Vervolg: Integriteitstoezicht</p>	<p>DNB beoordeelt of banken hun basisbeheersing van integriteitsrisico's op orde hebben en daarmee voldoen aan de aangescherpte Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daarnaast onderzoekt DNB hoe banken hun wettelijke plicht invullen om beleid en procedures zo in te richten dat het risico van betrokkenheid bij maatschappelijk onbetamelijk handelen wordt geminimaliseerd. Tevens wordt bij banken beoordeeld in hoeverre zij de fiscale integriteitsrisico's verbonden aan cliënten, alsmede het risico om betrokken te raken bij maatschappelijk ondermijnende criminaliteit, beheersen. In 2019 zal DNB tot slot ook onderzoek doen naar de voortgang en realisatie van de herstel- en verbeterprogramma's, die banken hebben opgezet om betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit te</p>

	<p>voorkomen. Indien sprake is van ernstige bevindingen of achterblijvend herstel zal DNB en AFM waar nodig handhavend optreden.</p> <p>In 2018 heeft DNB een serie ronde tafels georganiseerd rond het thema Future State AML/CFT. Door publieke en private partijen is de intentie uitgesproken om in 2019 een aantal initiatieven verder uit te werken. Deze initiatieven hebben zowel betrekking op het intensiveren van operationele samenwerking tussen banken als verdergaande samenwerking tussen publieke partijen en banken.</p> <p>DNB kijkt positief naar een intensivering van Europese samenwerking in de bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Daarom steunt DNB de voorstellen van de Europese Commissie om toezichtbevoegdheden op dit gebied te concentreren bij de EBA. DNB zal de gevolgen van de Europese ontwikkelingen betrekken in haar toezicht.</p>
DNB: Uitbesteding	<p>DNB vindt het van belang dat zij een beter overzicht krijgt van mogelijke concentratierisico's bij uitbestedingen. Dit is nodig om tijdig aanvullende eisen te kunnen stellen aan banken indien door een single point of failure de continuïteit van dienstverlening in gevaar komt. Banken hebben daarom sinds 2018 de plicht om materiële cloud uitbestedingen te melden. Vanaf medio 2019 zal dit ook gelden voor overige uitbestedingen. DNB zal systematisch in kaart brengen of concentratierisico's optreden.</p>
AFM: herbeoordeling rentederivaten	<p>Een belangrijke activiteit van de AFM is het toezicht op de toepassing van het herstellkader voor herbeoordeling van rentederivaten door de banken en op de werkzaamheden van de externe dossierbeoordelaars. Het is van belang dat banken alles op alles zetten om het dossier zo snel mogelijk en op zorgvuldige wijze af te ronden.</p>
AFM: Productontwikkeling	<p>De AFM neemt maatregelen indien blijkt dat kredietaanbieders te weinig doen om overkreditering te voorkomen. Daarnaast stimuleert de AFM dat leningen qua vorm, looptijd en hoogte passend zijn.</p>
AFM: Transitie naar een duurzame economie en samenleving	<p>De financiële sector bevindt zich in het hart van de transitie naar een duurzame samenleving. In het streven naar sustainable finance kunnen financiële ondernemingen hun eigen besluitvormingsprocessen, beleid en investeringen op duurzamere leest schoeien. De AFM doet onderzoek bij een aantal beursgenoteerde ondernemingen naar de toepassing van geïntegreerde verslaggeving. De AFM verkent daarnaast de snel groeiende markt voor duurzame obligaties en inventariseert de risico's die met de marktontwikkelingen gepaard gaan.</p>
<h3>Thema's Autoriteit Persoonsgegevens (AP) toezicht – Financial services - Sector overstijgend</h3>	
Aandachtspunt	Uitwerking
(Register van (niet-gemelde)) datalekken Vervolg Datalekken	<p>Sinds het van kracht zijn van de Wet Meldplicht Datalekken op 1 januari 2016, zijn organisaties verplicht om datalekken te melden en een register daarvan bij te houden. Voordat de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking trad op 25 mei 2018, lag de focus van de AP voornamelijk op het stimuleren van de verantwoordelijkheden van organisaties om datalekken te melden en (intern) te registreren.</p> <p>Onder de AVG moeten ook niet-gemelde datalekken worden geregistreerd. De AP heeft aangegeven in 2019 extra aandacht te zullen besteden aan niet-gemelde datalekken en datalekken die (mede) zijn veroorzaakt door ernstige tekortkomingen in de beveiliging. De AP zou dit kunnen controleren door dergelijke registers bij de desbetreffende organisaties op te vragen.</p>

(Tekortkomingen in) de beveiliging van persoonsgegevens

De AP geeft aan dat een adequate beveiliging van persoonsgegevens van groot belang is, met name indien binnen een organisatie veel (gevoelige) persoonsgegevens worden verwerkt. Het niet op orde hebben van de beveiliging en/of toegangsautorisatie kan grote risico's met zich meebrengen voor de bescherming van persoonsgegevens, voornamelijk als hierdoor een datalek ontstaat. Derhalve heeft de AP ook aangegeven extra aandacht te zullen besteden aan datalekken die (mede) zijn veroorzaakt door ernstige tekortkomingen in de beveiliging (zoals hierboven aangegeven).

Contactpersonen

Emanuel van Praag
HVG Law
E: emanuel.van.praag@hvglaw.nl
T: +31 (0)88 407 0498

Dennis Apperloo
HVG Law
E: dennis.apperloo@hvglaw.nl
T: +31 (0)88 407 0450

Saskia Vermeer-de Jongh
HVG Law | AP Toezicht
E: saskia.de.jongh@hvglaw.nl
T: +31 (0)88 407 0103